

کتابشناسی تحلیلی

کتابهای منتشره در

تابستان ۷۴

یادداشت

یکی از مهمترین بخشهای پژوهشنامه، «کتابشناسی تحلیلی» است. در این بخش تمامی کتابهایی که در یک فصل در حوزه ادبیات کودک و نوجوان به طبع رسیده است، در شورایی اولیه بررسی می‌شود. سپس آثار برتر به شورای عالی ارسال می‌گردند تا بررسی و تحلیل شوند. آن گاه تعدادی از کل کتابها که به تشخیص شوراهای ارزش بیشتری برای طرح دارند، با ارائه چکیده آنها تحلیل و معرفی خواهند شد. هدف از کتابشناسی تحلیلی، نقد آثار نامناسب و مضر نیست بلکه معرفی کتابهای بی ضرر یا خواندنی و نیز ارج نهادن به آثار خوب، خیلی خوب و عالی است. درباره ترکیب دو شورا و شیوه کارشان مواردی قابل تکرار است:

۱. اعضای شورای اول:

- سوسن طاقی‌پس: نویسنده و مسئول بخش

«غنچه آفتابگردان» در روزنامه آفتابگردان

- بابک نیک طلب: شاعر و کارشناس شعر کودک

و نوجوان

- غلامرضا منفرد: کارشناس ارشد آموزش و

پرورش و مدرس مرکز تربیت معلم

- زهرا رویان: مسئول اجرایی کتابشناسی

102. Viadero, Debra. «Counting them in, a New Program Offers Disadvantaged Students a Chance to Catch up with their more Affluent Peers.» *Teacher*, August 1994.

103. Viadero, Debra. «Doin What Comes Naturally.» *Teacher*, April 1995.

104. Water, Manon Van de. «Constance D'Arcy Mackay: A Historiographical Perspective.» *Youth Theatre Journal*, Vol. 9, 1995.

105. «Weave, Stuff it and Sew.» *Art & Craft, Design & Technology*, Issue No. 449, June 1995.

106. Winkley, David. «Teaching Morality, a Response to Ofsted.» *Education 3-13*, Vol. 23, No. 2, June 1995.

107. Yates, David. «What the Eyes Can't See.» *Art & Craft, Design & Technology*, No. 447, April 1995.

108. Wolcott, Anne G. «Whose Shoes are They Anyway? A Cotemporary Approach to Interpretation.» *Art Education*, Vol. 47, No. 5, September 1994.

109. Yoffe, Linda. «Vincent, Theo, Painting and Self-esteem.» *School Arts*, Vol. 94, No. 6, February 1995.

110. Yellard, Nicola J. «Encouraging Young Children's Thinking Skills with Logo.» *Childhood Education, Infancy through Early Adolescence (ACEI)*, Vol. 71, No. 3, Spring 1995.

شد. کودکان نیز از کتابها تأثیری واحد می‌گیرند. بنابراین ما نیز از روزهٔ چشم کوپک به کتابها می‌نگریم و بر این باوریم که تولید کتاب کوپک، کاری جمعی است و در نهایت تأثیری یکپارچه نیز بر مخاطب می‌گذارد. شاید اگر این شیوهٔ تحلیل در تمام مراکز باب شود، آن‌گاه نویسندگان وظیفهٔ خود را تنها با ارائهٔ متن به یک ناشر تمام شده نپندارند و نیز تصویرگران هر متنی را برای تصویرگری نپذیرند.

۶. ملاک شناسایی و جمع آوری کتابهای هر فصل، مراجعه به نشریهٔ نمایه و نیز مراجعهٔ حضوری به بازار کتاب است. بنابراین اگر کتابی مدتها پس از تاریخی که در شناسنامه‌اش قید شده است روانهٔ بازار شود - چنانکه بسیار پیش می‌آید - آن را با نکر تاریخ انتشار، همراه کتابهای فصل بعد بررسی خواهیم کرد.

۷. اعضای محترم شوراها نسبت به آثار خودشان اظهار نظر نخواهند کرد.

۸. بی‌تردید، نخالت ذوق و برداشت شخصی و نیز احتمال خطا و لغزش در قضاوت تا حدی اجتناب‌ناپذیر است؛ اما اعضای شوراها از خداوند سبحان مدد می‌جویند که جریانی کارشناسانه و سالم در بستر نقد ادبیات کوپک و نوجوان جاری کنند. آنها در این راه دشوار، راهبردها و تذکرات را غنیمت می‌شمارند.

۲. اعضای شورای عالی:

- سوسن طاق‌دیس

- شکوه قاسم‌نیا؛ شاعر و نویسنده و مدیر مسئول مجلهٔ شبان

- مصطفی رحمان‌دوست؛ شاعر، نویسنده، مترجم و سردبیر مجلهٔ سروش کودکان

- فریدون عموزاده خلیلی؛ نویسنده، سردبیر روزنامهٔ آفتابگردان و عضو سردبیری مجلهٔ

سروش نوجوان

- مهدی حجوئی

۳. کتابهای مورد بررسی تنها حوزه ادبیات کوپک

و نوجوان را شامل می‌شوند، یعنی ادبیات داستانی (داستان، نمایشنامه و فیلمنامه)، شعر و آثاری که ماه‌های ادبی دارند. بنابراین آثار علمی و یا کمک آموزشی تنها در صورتی که برخوردار از ماه‌های چشمگیر ادبی باشند در این حوزه قرار می‌گیرند.

۴. این کتابها تنها گروههای سنی «الف، ب، ج، د، هـ»

و یا مشترک بین دو گروه را در بر می‌گیرند، یعنی گروه پیش از دبستان و دانش‌آموزان دورهٔ دبستان، راهنمایی و متوسطه.

۵. در بررسی یک اثر، تمام جنبه‌ها تحلیل می‌شود

و نه تنها یک جنبهٔ خاص همچون متن. بنابراین اگر یک کتاب متنی قوی اما تصاویری ضعیف داشته باشد، معدلی از متن و تصویر به نامش ثبت خواهد

فهرست کتابهای بررسی شده

عنوان	نویسنده	ناشر
۱. آنم آهنی	د. میوز (ترجمه دکتر سیدحبيب الله لڑکی)	انجام کتاب
۲. آن شب که باران آمد	جعفر ابراهیمی (شاهد)	کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان
۳. افسانهٔ نعلی باران	محمدعلی نعمان	په‌ام آزادی
۴. افسانهٔ گل‌های آبی	تای دی پائولا (ترجمهٔ آزاد فیروزه گل‌محمدی)	کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان

عبدالرحمان نیه‌جی (بازنویسی و ترجمه)	۵. افسانه‌های ترکمن
افق همراه	۶. افسانه‌های ملل
د. محبوب عمر (ترجمه صلاح‌الدین احمد لواسانی)	۷. بچه مامیها و ماه
دفتر نشر فرهنگ اسلامی همراه	۸. بز اخفش
پیدایش	۹. بز بزرگندی و ماجرای تازه
دانه (صابرین)	۱۰. بهشت خانه ما بود
کانون پرورش فکری کونکان و نوجوانان	۱۱. بیگانه‌های در مزرعه
همراه	۱۲. پسرک
پیام آزادی	۱۳. جنگ بانکنکها
فرهنگ و هنر مدرسه	۱۴. چطور مادر را خوشحال کنیم؟
شکوفه (امیرکبیر)	۱۵. خانه پروانه‌ها
طرح و اجرای کتاب	۱۶. خواب یک ستاره
طرح و اجرای کتاب	۱۷. داستانهای تاریخی (۱)
بنیاد بعثت	۱۸. داستانهای تاریخی (۲)
جهان اندیشه کونکان	۱۹. راز ندبل
صفی علیشاه	۲۰. راز گل تپه
کانون پرورش فکری کونکان و نوجوانان	۲۱. زنان کوچک
فلق	۲۲. ستاره کوچولو
دفتر نشر فرهنگ اسلامی	۲۳. شهری در ماه
دفتر نشر فرهنگ اسلامی	۲۴. قصه‌های حیوانات در قرآن: هندو و ملکه بلقیس (۱)
دفتر نشر فرهنگ اسلامی	۲۵. قصه‌های حیوانات در قرآن: سگ باران غار (۲)
دفتر نشر فرهنگ اسلامی	۲۶. قصه‌های حیوانات در قرآن: کلاغ و ماهبل (۳)
دفتر نشر فرهنگ اسلامی	۲۷. قصه‌های حیوانات در قرآن: مورچه و حضرت سلیمان (۴)
دفتر نشر فرهنگ اسلامی	۲۸. قصه‌های حیوانات در قرآن: کابوتی اسرائیل (۵)
دفتر نشر فرهنگ اسلامی	۲۹. قصه‌های حیوانات در قرآن: قوچ آسمانی (۶)
دفتر نشر فرهنگ اسلامی	۳۰. قصه‌های حیوانات در قرآن: فیل و ابرهه (۸)
دفتر نشر فرهنگ اسلامی	۳۱. قصه‌های حیوانات در قرآن: خر حضرت عذیر (۱۰)
پیدایش	۳۲. قصه‌های شیرین مثنوی (۱)
پیدایش	۳۳. قصه‌های شیرین مثنوی (۲)
بهکر	۳۴. قصه‌ها و نکته‌ها
دفتر نشر فرهنگ اسلامی	۳۵. کک به تنور
کانون پرورش فکری کونکان و نوجوانان	۳۶. گربه‌ای می‌خواهد ماهی بگیرد
جهان اندیشه کونکان	۳۷. گرگ سفید
کانون پرورش فکری کونکان و نوجوانان	۳۸. گنجشک خانه کاغذی
دفتر نشر فرهنگ اسلامی	۳۹. گوسفند سیاه

حسین سیدی (ترجمه)
 الله‌وردی آنری نجف‌آبادی (ترجمه)
 فاطمه بدرطالعی (بازنویسی)
 اله‌زابت وک (ترجمه کتابون صدرنیا)

۴۰. لک، لک و تخم شگفت‌انگیز	جرالد رز (ترجمه باقر محمودی)	دفتر نشر فرهنگ اسلامی
۴۱. ماجراهای خاله گلنونه و جوجه نازدونه	زهلا احمدی	فرهنگ و هنر
۴۲. می‌خواهم نماز بخوانم	سهبیده خلیلی	افق
۴۳. نه از روی چشم	احمد عربلو	بنیاد بعثت
۴۴. و باز تبرکمان	صلاح‌الدین احمدلواسانی (بابا احمد)	دفتر نشر فرهنگ اسلامی
۴۵. و کلیم آمد	محمد رضا محمدی پاشاک	ترجه

از نگاه امار

۱. کیفیت معرفی آثار

شایسته معرفی	عدم معرفی	کیفیت / تعداد
۳۳	۱۲	فراوانی
۷۳/۳	۲۶/۷	درصد

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

۲. گروه سنی

گروه سنی / تعداد	الف	الفب	ب	ب-ج	ج	ج-د	د	د-ه
فراوانی	۱	۵	۴	۵	۴	۱۷	۱	۸
درصد	۲/۲	۱۱/۱	۸/۸	۱۱/۱	۸/۸	۳۷/۷	۲/۲	۱۷/۷

۳. وضعیت تألیف و ترجمه

نوع اثر / تعداد	تألیف و اقتباس	ترجمه
فراوانی	۲۴	۲۱
درصد	۵۳/۳	۴۶/۷

۴- قالبهای آثار

درصد	تعداد	قالب	
		فراوانی	تصویری
۲/۲	۱	تصویری	داستان
۵۵/۵	۲۵	کوتاه	
۲۶/۶	۱۲	مجموعه	
۸/۸	۴	بلند	
۲/۲	۲۰	رمان	
-	-	بلند	شعر
۲/۲	۱	مجموعه	
-	-	قصه منظوم	
-	-	سفرنامه	
-	-	فیلمنامه	
-	-	نثر ادبی	

پژوهشنامه ادبیات کرمان و نوجوان شماره ۲

۵- قطع کتابها

درصد	تعداد	قطع	
		فراوانی	رحلی
۴/۴	۲	رحلی	خشکی
۱۷/۷	۸	بزرگ	
۶/۶	۳	متوسط	
۶/۶	۳	کوچک	وزیری
۲۵/۵	۱۶	بلند	
۱۲/۲	۶	کوتاه	رقعی
۴/۴	۲	رقعی	
۸/۸	۴	پالتویی	
۲/۲	۱	جیبی	

۶. پرکارترین نویسنده: فریبا کلهر و جعفر ابراهیمی (شاهد) با سه اثر.

۷. پرکارترین مترجم و بازنویس: محمدرضا سرشار با هشت اثر.

۸. پرکارترین ویراستار: مینو کریم زاده با سه اثر، سیروس طاهباز و محمدرضا سرشار با

۹. پرکارترین تصویرگر: علی شمس الدین با هشت اثر، محمد صلواتیان با سه اثر
 ۱۰. پرکارترین صفحه آرا: منیژه ونکی، سودابه صالحی و محمدعلی سلماسی با دو اثر

۱۱. پرکارترین ناشر

تعداد عنوان	نام مؤسسه انتشاراتی
۱۲	دفتر نشر فرهنگ اسلامی
۶	کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان
۴	همراه
۳	پیدایش
۲	پیام آزادی، طرح و اجرای کتاب، افق و فرهنگ و هنر

۱۲. مجموع تیراژ کتابها: ۵۹۲۰۰۰ جلد، میانگین تیراژ حدود ۱۴۱۷۷ جلد.

۱۳. مجموع صفحات: ۲۰۲۲ صفحه، میانگین صفحه برای هر کتاب حدود ۴۵ صفحه.

۱۴. مجموع بهای کتابها: ۶۱۷۵۰ ریال، میانگین بها برای هر کتاب حدود ۱۳۷۲ ریال.

لک لک و تخم شگفت انگیز

نویسنده: جرالد رز، مترجم: باقر محمودی. گروه
 سنی: الف - ب. تعداد: ۵۰۰۰ نسخه. ۲۲ صفحه.
 رنگی. ۱۲۵۰ ریال.

باز قابل درک بود. قصه با همه سادگی خود، دو لایه
 دارد: یکی ظاهر قضیه که در نگاه اول به چشم
 می آید و دیگری حرف پنهان لا به لای سطرها و
 تصاویر

در ظاهر، لک لکی می خواهد تخم کوچکی را
 بخورد. همه حیواناتی نیرومند جنگل به کمکش
 می آیند، اما موفق که نمی شوند هیچ، در آخر از
 سوسمار کوچکی می ترسند و فرار می کنند؛
 سوسمار کوچکی که تا چند دقیقه قبل در همان
 تخمی بود که هر کس زور خود را برای شکستن آن
 به آزمون گذاشته بود.

لایه پنهان قصه، بر ضمیر ناخود آگاه مخاطب
 نوشته می شود و پیام می دهد که تا آن هنگام که خود
 را نیافته ای و نشناخته ای، دیگران برای خوردن و از
 بین برین تو آماده اند. دیگران، آماده اند تا با تو

لک لکی، یک تخم کوچک پیدا می کند و می خواهد
 آن را بشکند و بخورد، اما نمی تواند. از اسب آبی،
 شیر، میمون، فیل، کرگدن، مار، گورخر و فلامینگو
 کمک می طلبد، ولی آنها هم موفق نمی شوند. تخم
 خود به خود می شکند؛ سوسمار کوچکی از داخل آن
 بیرون می آید و همه حیواناتها یا به فرار می گذارند.

بهدگاه:

قصه، بسیار ساده و بی پیرویه است. تصاویر
 بزرگ و گویای آن بر این سادگی افزوده اند و آنچنان
 روشن هستند که اگر از کلام هم استفاده نمی شد،

زور آزمایی کنند و هر بلایی که دلشان خواست بر سرت بیاورند. پس خودی بنما، نشان بده که چه کسی هستی. از لایه، از پوسته، از درون تاریکی بیرون بیا و بگذار همه تو را تماشا کنند. بگذار بدانند، که هستی و چه هستی. به نظر می‌رسد که چنین حرفی از ترک مخاطب کتاب دور است، ولی بذر این فکر در زمستان ذهن او کاشته می‌شود تا در بهار به حاصل بنشیند.

کتاب به لحاظ فنی نسبتاً خوب و مناسب است. تصاویر اگر چه چندان قوی، بی عیب و هنری نیستند ولی بسیار گویا و کوچک پسندند.

به طور کلی، این کتاب از هر جهت برای مخاطب مناسب است.

شهری در ماه

نویسنده: تیم ویکاری. مترجم: پویک نیک طلب. گروه سنی: ج - د. ناشر: فلق. تعداد: ۱۰۰۰۰ نسخه. ۴۸ صفحه. ۸۰۰ ریال.

دو زن فضانورد و یک زن خبرنگار، با هدف تبلیغ برای «ناسا»، به سفری فضایی می‌روند. در این سفر، خبرنگار می‌خواهد مریم را از وجود «ماهواره نظامی» آمریکا، ملاقات با یک «بشقاب پرنده» و «شهری فضایی» که در نیمه تاریک ماه قرار دارد، باخبر سازد، اما هر بار با مخالفت فضانوردان همراه خود و مرکز فضایی «ناسا» رو به رو شده و از کار او جلوگیری می‌شود.

پس از مدتی، خبرنگار در حادثه‌ای جان می‌سپارد و یکی از زنان فضانورد، با وجود مشکلات بسیاری که از سوی ناسا برایش ایجاد می‌شود، راز ماجراهای سفر فضایی را فاش می‌کند.

دیدگاه:

داستان، ماجراجویی علمی - تخیلی است. در این گونه داستانها، نویسنده باید برای حقیقی جلوه دادن موضوع تلاش کند و درصد موفقیت او در این زمینه، در واقع درصد موفقیت کتاب است.

در این داستان، پیش آمدن چند موقعیت باور نکردنی مثل مشاهده بشقاب پرنده و شهر فضایی باعث ضعف قصه شده است. علاوه بر آن، «اتهام» نویسنده به «ناسا» و «سیا» هم چندان محکم به نظر نمی‌رسد و ممکن است این ذهنیت را در مخاطب ایجاد کند که ماهیت همه اتهامات وارده بر ناسا و سیا از همین نوع است.

از نظر پرداخت، کار در حدی متوسط است و همه چیز، به سادگی و با لحنی تقریباً روزنامه‌ای توصیف شده است.

طرح جلد کتاب، ضعیف است و جاذبه‌ای ندارد. در مجموع، کتاب از هر نظر مثل صفحه‌بندی، اندازه حروف و شکل ظاهری، در حدی متوسط ارزیابی می‌شود.

افسانه گل‌های آبی

نویسنده: تامی دی پائولا. مترجم آزاد: فیروزه گل محمدی. ویراستار: کتایون صدرنیا. گروه سنی: ج - د. ناشر: کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان. تعداد: ۲۰۰۰۰ نسخه. ۲۲ صفحه. رنگی. ۱۰۰۰ ریال.

تنبیله «کومانچی» گرفتار خشکسالی است. مردی

به نام «شامان» به بالای تپه می‌رود و از روح بزرگ (خدای سرخپوستان) طلب باری می‌کند. روح بزرگ می‌گوید: مردم خویشواه شده‌اند. سالهاست که از زمین برداشت می‌کنند بی آن‌که چیزی به آن بازگردانند. آنها باید عزیزترین دارایی خود را بپاژ کنند.

مردم دست از خساست خود برمی‌دارند. تنها، دخترکی یتیم که خانواده‌اش را بر اثر خشکسالی از دست داده است، عزیزترین دارایی خود را که یک عروسک است، در آتش می‌افکند و قربانی می‌کند. سپس، خاکستر آن را به چهارسو می‌پراکند. روز بعد، گل‌هایی آبی در آن محل می‌روید. مردم، گل‌ها را نشانهٔ بخشایش روح بزرگ تلقی می‌کنند و شکر به جا می‌آورند. آنگاه، باران می‌بارد.

دیدگاه:

این قصه را باید قصه‌های اسطوره‌ای به شمار آورد، زیرا ویژگی‌هایش با خصوصیات اسطوره هماهنگ است. این اسطوره نیز از نظر مخاطب، همانند افسانه‌ها و قصه‌های عامیانهٔ قدیمی است؛ یعنی کودکان را به طور خاص مخاطب قرار نداده است. اما شاید به دلیل تعلق اسطوره و افسانه به دوران کودکی بشر، امروز هم کودکان ما با قصه‌هایی از این دست، بهتر ارتباط برقرار می‌کنند. اندکی سرپرگمی اثر در یافتن مخاطب، از همین خصوصیت سرچشمه می‌گیرد، زیرا اگر چه نقش آفرین اصلی قصه دختری کوچک است، اما نگاه بزرگسالانه‌ای که در بطن اثر وجود دارد، کار را از جهتی بزرگسالانه کرده است.

به بیانی روشن‌تر، دخترک، دخترکی معمولی نیست بلکه کودکی آسمانی از نوع شازده کوچولوی اگزوپری است. او در واقع، نمادی از پاکی و فطرت دست نخوردهٔ بشر است که آدم بزرگ‌های قبیلهٔ کومانچی با آن بیگانه شده‌اند. به همین دلیل است که اعمال و رفتار دخترک، با دخترکانی که در نیهای خود می‌شناسیم، متفاوت است. دخترکان روزگار ما، به سادگی او عروسک خود را ایثار نمی‌کنند و

گوسفند سیاه

نویسنده: الهزابت وک. مترجم: کتابون صدربیا. گروه سنی: الف - ب. ناشر: دفتر نشر فرهنگ اسلامی. تعداد: ۵۰۰۰ نسخه. ۲۸ صفحه. رنگی. ۹۵۰ ریال.

گوسفندی سیاه در میان گوسفندان سفید یک گله، اهل دنباله‌روی نیست. او می‌خواهد به جاهایی برود که خودش می‌خواهد و چیزهایی را ببیند که خود می‌خواهد. چوپان، همیشه او را سرزنش می‌کند. روزی گوسفند سیاه که نمی‌خواهد پشم‌هایش چیده شود، می‌گریزد و گله را گم می‌کند و شب هنگام گرفتار تاریکی و سرما می‌شود. ناگهان غاری را می‌یابد که در آن مرد و زن و کودکی زندگی می‌کنند. آنها به گوسفند پناه می‌دهند و در عوض، پشمت پُر پشم گوسفند نیز بستری گرم برای کودک گریبان آنها می‌شود که از سرما می‌لرزد. روز بعد، چوپان غار را پیدا می‌کند و وقتی جریان را می‌شنود، پوستین خودش را روی کودک و گوسفند می‌اندازد و هر دو را به زن و مرد می‌بخشد.

دیدگاه:

روینمایهٔ قصه «مخالف جهت آب شنا کردن»

است و مانند قصه‌های مشابه، شخصیت محوری با جمع هم‌نواپی ندارد. ساختار قصه تمثیلی است؛ گوسفند، تمثیل دنباله‌روی و حماقت است و سیاهی و سفیدی، مظهر تضاد. حرف قصه این است که دنباله‌رو نبوی، هم در پسر و زحمت دارد و هم لذت و تجربه. پیداست که ترک درست چنین پیامی از طرف کودکان دبستانی - که خوانندگان اصلی این کتاب هستند - دشوار بوده و ممکن است به برداشتی نادرست بینجامد.

پایان قصه، تصادفی است اما به دلیل شیرینی ماجرا، بچه‌ها با آن ارتباط برقرار می‌کنند. چوپان، در ابتدای قصه مردی غرغرو معرفی شده است و این با ایثار او در پایان قصه کمی ناسازگار است. نشر قصه در مجموع، خشک، غیرداستانی و غیرکودکانه

پیدا می‌کردند.»، عبارت «با پسر و سگش می‌گشتند و گوسفند سیاه را پیدا می‌کردند.» آورده می‌شد.

قصه‌های حیوانات در قرآن

- مهد و ملکه بلقیس (۱)
 - سگ یاران غار (۲)
 - کلاغ و هابیل (۳)
 - مورچه و حضرت سلیمان (۴)
 - گاو بنی اسرائیل (۵)
 - قوج آسمانی (۶)
 - فیل و ابرهه (۸)
 - خر حضرت عزیز (۱۰)
- نویسنده: عبدالودود امین . مترجم و بازنویس: محمدرضا سرشاران تصویرگر: علی شمس‌الدین گروه سنی: ج. ناشر: دفتر نشر فرهنگ اسلامی. تعداد: ۵۰۰۰ نسخه. رنگی. ۱۴۰۰ ریال.

این هشت کتاب از مجموعه ده جلدی، با عنوان مشترک «قصه‌های حیوانات در قرآن»، قصه‌های قرآن کریم را با محور قرار دادن حیوانات، نقل و بازنویسی کرده است. میزان حضور و نقش حیوانات در قصه‌ها متفاوت است. به همین دلیل، میزان پرداخت داستانی آنها نیز فرق می‌کند. به بیانی دیگر، قصه‌ای که در قرآن با تفصیل بیشتری آمده است (مانند گاو بنی اسرائیل) به نسبت، پرداخت کمتری دارد؛ اما قصه‌ای مانند «مورچه و حضرت سلیمان» که در قرآن به اختصار آمده است پرداخت بیشتری یافته و نویسنده برای نوشتن آن از تفسیرهای قرآنی و نیز تخیل خود بهره گرفته است.

دیدگاه:

آثار این مجموعه را می‌توان قصه‌هایی تعلیمی نامید. فکر اولیه و مایه قصه‌ها بسیار خوب است، زیرا در بچه‌ای جدید برای خواندن قصه‌های قرآن، پیش روی خواننده می‌گشاید. از این گذشته، کودکان به حیوانات علاقه دارند و این گرایش، انگیزه دیگری برای خواندن اینگونه کتابهاست. در عین حال، طراحی، گسترش و پرداخت مایه‌هایی از این دست، کاری دشوار است، زیرا لازمه نوشتن چنین

است:

«چوپان قر می‌زد: «ای گوسفند سیاه خیره سر، تو تکروی و همیشه به راه خطا می‌روی.» و با پسر و سگش می‌رفتند گوسفند سیاه را پیدا می‌کردند و...» [صفحه اول متن]

گفتنی است که در عبارتهای بالا، باید به جای «قر»، از «غَر» استفاده می‌شد. همچنین بهتر بود به جای «با پسر و سگش می‌رفتند گوسفند سیاه را

موجب می‌شود که خواننده درکی شایسته از شخصیت هابیل به دست نیارد.

در جایی از همین قصه، قابیل بر سر هابیل فریاد می‌زند: «کلمه‌ات را آتش زدم، چون حاضر نشدی آن را به من بدهی. حالا هم، اگر نامزدت لوتیا را به من ندهی تو را خواهم کشت. چون او از نامزد من لوتیا زیباتر است...» [ص ۱۵، ۱۶]. به نظر می‌رسد که نقل اینگونه مطالب برای کودکان مناسب نباشد.

در قصه «مورچه و سلیمان»، گفتگوهای مورچه و سلیمان غیر داستانی است. گویی، نویسنده اصرار دارد که حیوانات قصه‌ها، شخصیت‌هایی کاملاً مثبت داشته باشند. اما آن قدر در این مورد پافشاری کرده است که حیوانات قصه‌های او، ماهیت حیوانی خود را از دست داده و به انسان‌هایی مؤمن شبیه شده‌اند.

نثر ترجمه، روایتی است و از ویژگی‌های نثر داستانی و کودکانه، کمتر برخوردار است. در

قصه‌هایی، آشنایی با طبیعت و ماهیت حیوان خاصی است که در قصه حضور دارد. نویسنده، به چنین شناختی نیاز حتمی دارد، زیرا حیوان، اگر چه در قصه شخصیتی انسانی به خود می‌گیرد، اما نمی‌تواند طبیعت حیوانی خود را رها کند و دشواری کار در همین نکته نهفته است.

در مواردی، نویسنده خواسته است که خود حیوانات، گوینده قصه خویش باشند. اما این شیوه، در مورد «گاو بنی اسرائیل» و «قوچ آسمانی» اشکال اساسی ایجاد کرده است، زیرا از نیمه‌های قصه، آنها دیگر زنده نیستند تا ادامه ماجرا را بازگویند. در بعضی از قصه‌ها، نویسنده تغییراتی در متن داده و مسائلی بر آن افزوده که به روح کار لطمه زده است. مثلاً در کتاب «قوچ آسمانی» می‌خوانیم:

«ابراهیم از اینکه می‌خواست پسر دلبنش را سر ببرد، غمگین نشد؛ زیرا می‌دانست که این دنیا جز پلی برای عبور به سوی آخرت نیست؛ و...» [ص ۱۰]. این توصیف از پیامبری که به گفته قرآن «از جنس بشر است»، او را «فرشته» جلوه می‌دهد که در واقع، مقامی پایین‌تر از انسانی خوب و به ویژه یک پیامبر است. ارزش کار ابراهیم (ع) در این است که به رغم تمایلات پدران و اندوه از دست دادن فرزند، باز هم تسلیم فرمان خداوند می‌شود. در غیر این صورت، عمل ابراهیم (ع) ارزشی نخواهد داشت.

در قصه «هدهد و ملکه بلقیس» نحوه گفتگوی سلیمان با هدهد - که کاری جز خدمت نکرده است - تند و پیشداورانه و شیوه برخورد او با بلقیس، بسیار تحکم‌آمیز و خشن است. از دیدگاه تشیع، این نوع رفتارها با خلق و خوی معصومان پیامبران، منافات دارد. شاید، کمبود اطلاعات تاریخی و یا نپرداختن به این نکته در تفسیرهای قرآنی، موجب چنین برداشتی شده باشد.

در قصه «کلاغ و هابیل»، شخصیتی ظلم‌پذیر از هابیل ارائه شده است. این نوع شخصیت‌پردازی،

بسیار گوناگون و متضادی که در برابر مخاطب قرار می‌دهند، بر کوشش کار افزوده است.

افسانه‌های این کتاب، پایانی قابل پیش بینی ندارند. تنها در مورد افسانهٔ زیگفرید - که در کشور آلمان، شخصیتی است همانند اسفندیار در ایران - می‌توان گفت که بهتر بود خواننده با زندگی او بیشتر آشنا می‌شد. تا به چرایی اهمیت مرگ او در این افسانه، بهتر پی می‌برد.

تصاویر کتاب، بسیار بد چاپ شده‌اند و هیچ کمکی به درک بهتر افسانه‌ها نمی‌کنند. اما، نثر کتاب روان و زیباست.

کک به تنور

بازنویس: محمدرضا سرشار (رضا رهگنر). تصویرگر: محمدحسین صلواتیان. گروه سنی: الف - ب. ناشر: دفتر نشر فرهنگ اسلامی. تعداد: ۵۰۰۰ نسخه. ۲۴ صفحه. رنگی. ۹۵۰ ریال.

کک و مورچه با هم دوست هستند. روزی کک موقع پختن نان به تنور می‌افتد و می‌سوزد. مورچه از غصه خاک بر سر می‌ریزد؛ کبوتر ماجرا را می‌فهمد و پره‌های دمش می‌ریزد؛ نرخت برگ‌هایش را از دست می‌دهد؛ آب گل آلود می‌شود؛ کشاورز دست از کار می‌کشد؛ نخرش کاسهٔ ماست را بر سر و روی خود می‌ریزد؛ سینهٔ مادر نخر می‌سوزد؛ مدادی به چشم برادر او می‌رود؛ حکیم یک لنگه سبیل خود را می‌گندد و در این میان فقط خر حکیم است که هیچ غصه‌ای ندارد و می‌خندد.

دیدگاه:

به یک کلام، قصه می‌خواهد مصداق شعر «تو کز محنت دیگران بیغمی، نشاید که نامت نهند آدمی» باشد. می‌خواهد بگوید که همه چیز بر هم تأثیر متقابل دارند؛ انسان و طبیعت از هم جدا نیستند و باید با هم باشند، برای هم دل بسوزانند و غصه

مجموع، می‌توان گفت که انتخاب این مجموعه برای ترجمه، به دلیل ارائهٔ دیدگاهی نوآورانه در طرح قصه‌های قرآنی، انتخابی مناسب بوده است. با این همه، بهتر بود که مترجم محترم از حصار ترجمه خارج می‌شد و با الهام از این مجموعه و نگارشی دوباره به قصه‌های قرآن کریم و صرف وقت بیشتر، کاری کاملاً تألیفی خلق می‌کرد.

افسانه‌های ملل

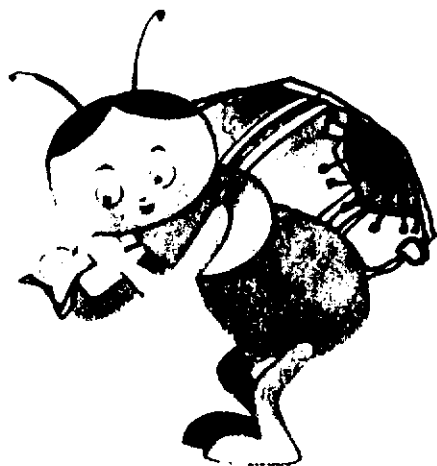
گردآورنده و بازنویس: فروزنده خداجو. گروه سنی: ج - د. ناشر: کتاب همراه. تعداد: ۳۰۰۰۰ نسخه. ۷۲ صفحه. دو رنگ. ۳۵۰ ریال.

این کتاب، شامل شش افسانه از ملل مختلف است، به نامهای: فرزند سنگ (ویتنام)، زیگفرید (آلمان)، کمانگیر بزرگ (چین)، پوست طلا (یونان)، پیدایش روم (روم)، هفت برادر (اسپانیا). در پایان هر افسانه، شرحی مختصر دربارهٔ همان افسانه و یا سرزمین مربوط به آن آمده است. چکیده‌ای از افسانهٔ زیگفرید را می‌خوانید:

پادشاه سرزمینی که به باری دوستش «زیگفرید» به قدرت رسیده است، به سبب وسوسهٔ همسر خود، قصد جان او را می‌کند. «هاگن» مشاور شاه، با همسر زیگفرید که از ماجرا بی‌اطلاع است، ملاقات می‌کند و درمی‌یابد که اگر چه زیگفرید روپین تن است، ولی ناحیه‌ای از شانهٔ او آسیب‌پذیر است. هاگن، زیگفرید را به شکار دعوت می‌کند و در فرصتی مناسب، نیزه‌اش را در ناحیهٔ آسیب‌پذیر شانهٔ او فرو می‌کند. شاه، پشیمان می‌شود اما دیگر دیر شده است.

دیدگاه:

نویسنده، افسانه‌هایی خوب و مناسب برگزیده است. کار، درعین برخوردار از بی‌پیرایگی افسانه، جذاب و شیرین است. تنوع افسانه‌ها و دنیا‌های

دختر، ماست بر سر و روی خودش می‌ریزد که فی نفسه شیوه همدردی بسیار ابلهانه‌ای است. این کار، مخاطب را می‌خندانند و معتقد به بلاهت این شخصیت می‌کند. حکیم، یک لنگه سبیل خودش را می‌کند که آن هم کاری بی‌فایده و مسخره است. آیا واقعاً برای همدردی با دیگران، باید دست به چنین اعمالی زد؟ در آخر کار هم خر به آنها می‌خندد. در این شرایط، آیا دفاع بدی از آنچه که می‌خواسته‌ایم نکرده‌ایم؟

از این مَثَل، باز نوشته دیگری هم وجود دارد که کار آقای اسدالله شعبانی است و نثری شاعرانه و پابانی دیگر گونه دارد.

کتاب کک به تنور آقای رهگذر از لحاظ فنی تمیز و نقاشیهای آن زیبا و کویکانه‌اند.

...و کلیم آمد

نویسنده: محمدرضا محمدی پاشاک. گروه سنی: ج - د. ناشر: نرجه. تعداد: ۵۰۰۰ نسخه. ۶۴ صفحه. تک رنگ.

محتوای این کتاب، قصه حضرت موسی (ع) است که از زمان پیش از تولد آن حضرت آغاز می‌شود و تا هجرت قوم او از مصر و نابودی فرعون و سپاهیانش ادامه می‌یابد.

دیدگاه:

اگر چه در هیچ کجای کتاب نامی از مخاطبان کویک و نوجوان نرفته است، اما پیشینه نویسنده در داستان نویسی برای نوجوانان و همین طور قالب قصه، حجم کم کتاب و قطع آن، کتاب را نوجوانانه جلوه می‌دهد. بنابراین، بعضی از دیدگاههای ما درباره این کتاب، تنها با این فرض ارائه می‌شود که اثر را کتابی برای نوجوانان تلقی کنیم.

قصه حضرت موسی (ع)، به دلیل حوادث پی در پی و شخصیت‌های متنوع، دارای بیشترین حجم در

بخورند.

ماجرای، از زندگی موجوداتی به کوچکی مورچه و کک شروع می‌شود و در ادامه خود حتی آدمهایی بزرگ مثل یک حکیم را تحت تأثیر قرار می‌دهد. هر کس غصه خود را به شکلی نشان می‌دهد و تنها خر حکیم است که غمی به دل نمی‌گیرد.

حرف، در قالب یک مَثَل حرف قشنگی است، ولی به هر حال امروز و به وسیله نویسنده‌ای امروزی برای کویک امروز و زندگی امروز بازنویسی شده است. ما هم باید از دیدگاهی امروزی به آن نگاه کنیم؛ همان طور که اسلاف ما نیز به آثار گذشتگان خود این گونه نگریده‌اند و بسته به نیاز زمان خود، در آن دخل و تصرف کرده‌اند. ارائه این گونه آثار ارزشمند (آن هم درست به همان شکل قدیمی) شاید برای زنده نگاه داشتن آنها درست باشد، ولی اگر نیاز و دیدگاه مخاطب امروزی را در نظر بگیریم، آیا دفاع بدی از گذشتگان خود نکرده‌ایم؟

در این کتاب، اعمال غیرمنطقی زیادی دیده می‌شود. همه دلشان می‌سوزد، ولی هیچ کس کاری را که لازم است، انجام نمی‌دهد. کسی به کمک کجک و مورچه نمی‌شتابد و گویا از همان اول فرض بر این گذاشته می‌شود که کک سوخته و کار از کار گذشته است. شخصیتها، زود ناامید می‌شوند و کارهایی عبث و حتی گاه بسیار مسخره انجام می‌دهند. مثلاً

مقایسه با دیگر قصه‌های قرآن کریم است. البته پیداست که نویسنده، غیر از متن قرآن به متنی تاریخی نیز مراجعه کرده است، زیرا برخی از وقایع داستان و نیز نام آدمهای آن، در قرآن ذکر نشده است. به عنوان نمونه می‌توان از صحنه‌ای نام برد که در آن فرعون برای اثبات توانایی خویش در میراندن و حیات بخشیدن به آدمها، زندانی محکوم به مرگی را می‌بخشد و زندانی دیگری را که باید آزاد شود، به قتل می‌رساند. در هر حال، بهتر بود اشاره‌ای به منبع اصلی می‌شد. همچنین قصه حضرت موسی (ع) در قرآن، پس از مرگ فرعون و سپاهیان‌اش ادامه دارد، اما نویسنده... و کلیم آمد» ترجیح داده است که قصه را در همین نقطه به پایان برساند، شاید به این دلیل که این نقطه، پایانی خوش دارد. نویسنده، برای حل پاره‌ای از ابهامات تاریخی و منطقی قصه تلاشی نکرده است. این نقیصه احتمالاً ناشی از محدودیتی است که در اطلاعات تاریخی و یا متون تحلیلی مفسران تاریخ در این زمینه وجود دارد. با این همه، اگر نویسنده به همه منابع موجود مراجعه می‌کرد، حاصل کارش غنی‌تر می‌شد. به عنوان مثال، خواننده تنها با شخصیت حضرت موسی (ع) آشنا می‌شود، اما از فرعون، هامان و همسر فرعون (آسیه) تصور روشنی به دست نمی‌آورد.

از مهمترین وجوه قصه، نثر آن است. نویسنده کوشیده است تا به یاری نثری سنگین، قصه‌ای متفاوت عرضه کند. البته، در مواردی - همانند ارائه تصاویرها و تعبیرهای داستانی - موفق بوده است. اما به طور کلی، زیاده‌روی در به کارگیری واژه‌ها و تعبیرهای غریب - حتی در مواردی ساختگی - به عدم ارتباط لازم با خواننده می‌انجامد. برخی از نوآوریهای نگارشی نویسنده، قابل توجه نیست، به ویژه برگزیدن واژه‌های متروک، بر هم زدن ساختار سنتوری جمله‌ها و حذف برخی از اجزای لازم جمله: - «قراولان مشعلها آوردند و سراسر کوشک گشتند... و ندیمان خاطر جمعی دادند که ملالی

نیست و پس، نگر بار سرای خلوت نمودند.» [ص ۳۸]

- «فرعون گفت: «خوابی دیده‌ام بس خوفناک! نظرم آید بلایی در راه باشد.» [ص ۶]

- «چراغان شهرچندحلقه سوختند.» [ص ۳۷]

کتاب، به نسبت حجم کمی که دارد پر از لغزشهای چاپی است [رک، صفحه‌های: ۱۸، ۳۷، ۴۲، ۴۴، ۴۷، ۵۱، ۵۲، ۵۸، ...]

نکته قابل توجه اینکه در این قصه، ایرادگیریها لجاجت قوم بنی اسرائیل، به خوبی تصویر شده است.

ستاره کوچولو

نویسنده: محمدرضا یوسفی. تصویرگر: نسرين خسروی. گروه سنی: ب. ناشر: کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان. تعداد: ۴۰۰۰۰ نسخه. ۲۲ صفحه. رنگی. ۱۲۰۰ ریال.

ستاره‌ای کوچولو که به تازگی متولد شده است، از زبان ستاره‌های دیگر می‌شنود که هر یک خود را متعلق به یکی از آسمان‌های روی زمین می‌دانند. ستاره کوچولو که نمی‌داند به چه کسی تعلق دارد، از آسمان به زمین می‌آید. پیرزن گریانی را می‌بیند و هر چه از او می‌پرسد که آیا در آسمان ستاره‌ای دارد؟ پاسخی نمی‌شنود. سپس با چند انسان دیگر رو به رو می‌شود. عاقبت، هنگامی که نزد پیرزن بازمی‌گردد، او را خوشحال می‌بیند، زیرا عروس او کودکی زیبا به دنیا آورده است. نگاه ستاره و کودک در هم گره می‌خورد و ستاره کوچولو از آن پس خود را ستاره آن کودک معرفی می‌کند.

بیدگاه:

قصه، که براساس باور قدیمی مردم ایران نوشته شده، از تخیلی زیبا بهره‌مند است. تصویرهای کتاب زیباست و با فضای خیالی و نرم قصه، سازگاری

درآمد. سعدی در این حکایت می‌گوید: «یکی از وزیران پادشاه، پسر بی عقل خود را پیش دانشمندی فرستاد و گفت: این پسر را تربیت کن تا عاقل شود. دانشمند به تربیت و تعلیم پسر پرداخت، اما پسر همچنان بی عقل و بی ادب بود. بعد از مدتی، دانشمند، شخصی را پیش وزیر فرستاد و پیغام داد که: پسر تو عاقل نمی‌شود؛ مرا هم دیوانه کرده است. سعدی بعد از این حکایت، چند بیت شعر دارد که بیت آخر آن چنین است:

خر عیسی گرز به مکه برد
چون بیاید هنوز خر باشد

[ص ۹ تا ۱۱]

بهدگاه:

ابتدا به نقل مقدمه کتاب می‌پردازیم، زیرا در معرفی کتاب و کاربردش برای مخاطب مفید است: «ضرب المثل‌ها، راهی بسیار طولانی را پشت سر گذاشته‌اند و امروز به نست ما رسیده‌اند. همه ما از شنیدن ضرب المثل لذت می‌بریم. خویمان نیز اغلب در گفتگوهایمان از ضرب المثل استفاده می‌کنیم. به کار بردن ضرب المثل باعث می‌شود که شنونده خیلی سریعتر منظور ما را بفهمد. بیشتر ضرب المثل‌ها کوتاه هستند و فقط از چند کلمه تشکیل شده‌اند، اما مفاهیم بسیاری را به شنونده منتقل می‌کنند. اگر ما در گفتگوهایمان ضرب المثل به کار ببریم نه تنها با انسانهای زمان خود رابطه بهتری برقرار می‌کنیم، بلکه با انسانهای گذشته نیز پیوند می‌خوریم. هر ضرب المثل به نوره تاریخی خاصی مربوط می‌شود و برای خودش تاریخچه و داستانی دارد. هر چه در قلمرو ضرب المثل‌ها پیش برویم، با جذابیت بیشتری رو به رو می‌شویم. مثلاً اگر بدانیم که چرا و چگونه یک ضرب المثل به وجود آمده است، کار برد آن برای ما شیرین‌تر می‌شود. در ضمن می‌توانیم هر ضرب المثل را در جای مناسب خود به کار ببریم. گاهی بعضی‌ها بی آنکه معنی صحیح ضرب المثل را بدانند از آن استفاده می‌کنند. به این ترتیب حرف‌هایشان نامفهوم و بی معنی

دارد. نثر قصه، ساده و روان است. می‌توان گفت که این قصه، بیشتر از حس و خیال سرچشمه گرفته است و بهره کمی از طراحی منطقی دارد. به عنوان نمونه، اگر یکی از ستاره‌ها متعلق به مرد مسافر است و راه را به او می‌نمایاند، باید گفت که ارزش چنین ستاره‌ای ارزشی جغرافیایی با کاربردی عام است، نه اینکه ارزش شخصی داشته باشد. در مورد پیرزن نیز می‌توان پرسید که چرا در دیدار اول با ستاره کوچولو، غصه دار است و گریه می‌کند؟! مگر انتظار تولد یک کودک، باید با گریه و غصه همراه باشد؟ اگر منظور القاء نگرانی است، باید از واژه‌ای درست و مناسب استفاده می‌شد.

در جایی دیگر پیرزن شاد و خوشحال می‌گوید: «... تا همین چند دقیقه پیش، غم و غصه دنیا توی دلم بود. ولی حالا شاد و خوشحالم...» [ص ۱۶] چگونه در چند دقیقه، کودک به دنیا آمد و چشم کشود و با ستاره ارتباط برقرار کرد؟! دیگر بستگان عروس کجا هستند و چرا حضور ندارند؟ البته می‌توان پذیرفت که مخاطبان این کتاب، کودکان دبستانی‌اند، اما آیا استوار کردن پایه‌های منطقی قصه که آن را طبیعی‌تر می‌سازد، لطمه‌ای به دیگر ارزشهای کار می‌زند و یا قصه را دلپذیرتر می‌کند؟

بُر اخفش

نویسنده: فریبا کلهر. تصویرکن: نقش همت. گروه سنی: ج. ناشر: کتاب همراه. تعداد: ۳۰۰۰۰ نسخه. ۷۲ صفحه. تک رنگ. ۲۵۰ ریال.

در این کتاب، خواننده با معنای سیزده ضرب المثل و ریشه تاریخی هر یک آشنا می‌شود. به عنوان نمونه بخشی از نخستین ضرب المثل این مجموعه را به نام «خر عیسی» نقل می‌کنیم: «... از زمانی که سعدی در کتاب گلستان، حکایتی درباره خر عیسی نوشت، به صورت ضرب المثل

می‌شود.

ناشر: کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان.
تعداد: ۳۰۰۰۰ نسخه. ۲۸ صفحه. رنگی. ۱۳۰۰
ریال.

کتاب، حاوی دو قصه کوتاه است. در قصه اول، پیرزنی به خاطر بارش باران و چکه کردن آب از سقف طویل، بز خود را به اتاق می‌آورد، ولی هنگام نیمه شب متوجه می‌شود که بزش ناپدید شده است. پس از جستجوی زیاد او را زیر کرسی پیدا می‌کند. در قصه دوم، پیرزنی فراموشکار ظرف آب خود را در خانه همسایه جا می‌گذارد و ظرف شیر همسایه را با خود به خانه می‌آورد. هنگام شب از تشنگی بیدار می‌شود و با تعجب نر می‌یابد که ظرف پر از شیر است. در همان حال، صدای گریه کودک همسایه را می‌شنود و به خانه آنها می‌رود تا علت گریه را دریابد. سرانجام متوجه می‌شود که به خاطر اشتباه او، آن شب کودک همسایه به جای شیر، آب خورده است.
بهبگاه:

با دانستن معنی ضرب المثل و چگونگی ساخته شدن آن، نه تنها اطلاعات خود را افزایش داده‌ایم بلکه استفاده مناسبتری از آنها می‌کنیم. کاربرد ضرب المثل، زبان گفتاری ما را تقویت می‌کند و حرفمان تأثیر بیشتری روی شنونده می‌گذارد.

[ص ۷ و ۸]

ضرب المثل‌ها به دلیل فاصله گرفتن تدریجی مردم از فرهنگ و سنتهای قدیمی، کم‌کم فراموش می‌شوند. بنابراین، انتشار چنین آثاری به تحکیم چنین پیوندی کمک می‌کند.

حجم کتاب اندک است. معلوم نیست نویسنده چرا این سبزه ضرب المثل را برای بیان ریشه‌های تاریخی‌شان برگزیده است و نه بقیه را. به بیانی دیگر، باید پرسید که این سبزه ضرب المثل چه کلیتی را تشکیل می‌دهند و بر چه اساسی یا با چه ترتیبی در کنار هم ردیف شده‌اند؟

نویسنده همچنین توضیح نداده است که از چه مرجع و منبعی برای بیان ریشه تاریخی ضرب المثل‌ها کمک گرفته است و احیاناً میزان دخالت تخیل خود او در نقل حکایات چقدر است.

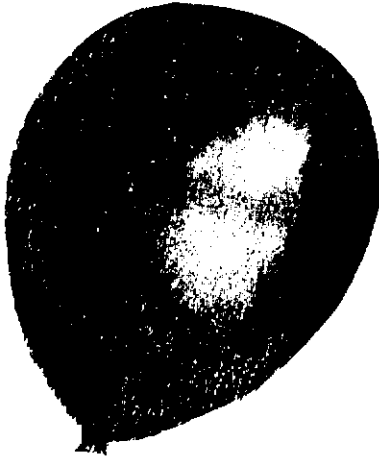
نام کتاب - بز اخفش - که تیترو عنوانی تکمیلی و توضیح دهنده نیز به دنبال ندارد، خواننده را با موضوع و فضای کلی حکایات آشنا نمی‌کند. طرح جلد و نقاشیهای متن، فاقد جنبه لازم برای مخاطبان هستند.

در مجموع، کتاب مفیدی با مایه‌ای تازه فراهم آمده است که جا دارد با اهتمام نویسنده، کاملتر شود و شأن کتابی مرجع در این موضوع را دارا گردد.

آن شب که باران آمد

نویسنده: جعفرابراهیمی (شاهد). تصویرگر: پرویز محلائی. ویراستار: مینو کریمزاده. گروه سنی: ب.

قصه‌های کتاب بسیار ساده‌اند و کشمکش و تحرک خاصی ندارند. البته معمولاً پیرنگ و چارچوب قصه‌های خردسالانه ساده است، اما این دو قصه برای دانش‌آموزان سالهای اول تا سوم دبستان نوشته شده و از این نظر ضعیف و ناکافی به نظر می‌رسند. خصوصیتی که کتاب را قابل معرفی می‌سازد، آشنایی نویسنده با فضای روستا و نیز نثر روان و صمیمی اوست که در مواردی به شعر و لالایی و سجع نیز آراسته شده است. در واقع، آنچه که قصه‌ها را به پیش می‌برد، بیش از آن که «ساختار قصه‌ای» باشد، «صمیمیت» است.

دیدگاه:

داستان، در قالب فیلمنامه نوشته شده است. نویسنده کوشیده است با استفاده از ساده‌ترین سمبولها، مثلاً آدم چاق به عنوان ظالم مرفه و پیرمرد لاغر به عنوان مظلوم فقیر، خود را از دردسرهای شخصیت‌پردازی برهانند.

مقدمه کار، درامی اشک آور از ظلم به مظلوم است، اما ناکهان قصه وارد فضای طنزی ناموفق می‌شود. بادکنک‌ها تب و توب می‌ترکند و آدمهای بزرگ از ترکیب آنها هراسان و وحشتزده می‌شوند و به دنبال مسبب این ماجرا می‌گردند تا او را مجازات کنند.

همه چیز ساده و کمرنگ و بی‌رمق است. ترکاندن بادکنک‌های یک بادکنک فروش، آن هم بادکنک فروشی که او را نمی‌شناسیم و درد دلش را نمی‌دانیم، چندان احساسی در ما بر نمی‌انگیزد تا از زنده شدن و قیام بادکنک‌ها شاد شویم. بادکنک‌ها برای انتقام به پا می‌خیزند ولی کاری جز ترکیدن و از جا پراندن این و آن نمی‌کنند. فقط ترکیدن چند بادکنک نمی‌تواند صاحب منصبان شهری را وادار کند که به جستجو برخیزند و کسی از خودشان را مجازات کرده و به زندان بیندازند. نویسنده، قصه را به زور پیش می‌برد و حرف و فکر و عمل خود را با زور به شخصیتها القا می‌کند. در جایی می‌کوشد طنزنویس باشد و در جایی می‌خواهد کار را با

تصاویر کتاب رنگ آمیزی زیبایی دارد که حال و هوای روستا را به خوبی القا می‌کند، ولی تصاویر مختلف یک شخصیت، همه جا یک جور نیست. خاله سلطان، در جایی بسیار پیر است و در جایی دیگر خیلی جوان! [ص ۶۰ و ۶۱]، یک جا خیلی چاق است [ص ۱۱۰، ۱۱۶ و ۱۱۸] و جای دیگر خیلی لاغر [ص ۱۳ و ۱۵]

محتویات کاسه آب و کاسه شیر نیز که گره گشای اصلی قضیه به شمار می‌آیند، هیچ تفاوتی با هم ندارند و به نظر می‌رسد که در هر دو کاسه شیر ریخته‌اند!

جنگ بادکنک‌ها

نویسنده: محمد میرکبانی. گروه سنی: ج - د. ناشر: پیام آزادی. تعداد: ۵۰۰۰ نسخه. ۴۸ صفحه. ۱۰۰۰ ریال.

بادکنک‌ها شورش می‌کنند، زیرا مردی چاق با تکیه بر موقعیت اجتماعی خود به پیرمردی بادکنک فروش، ظلم کرده است. بادکنک‌ها با تعقیب مرد ظالم و آزار او و دیگران، باعث می‌شوند که ظالم مجازات شود و مظلوم زندگی شاد گذشته را از سر بگیرد.

انگیزش عاطفه به انجام برساند و متأسفانه در هر دو ناموفق است.

احساسی که در مخاطب ایجاد می‌شود گنگ و کم رمق است، مخاطبی که بست کم گرفته شده؛ وقتش با خواندن کتاب تلف شده، چهل و هشت صفحه را به دنبال جنگی که عنوان کتاب به او وعده می‌دهد، گشته و چیزی نیافته است.

خانه پروانه‌ها

شاعر: اسدالله شعبانی. تصویرگر: ژیلادهدایی. گروه سنی: ج - د. ناشر: مدرسه. تعداد: ۱۰۰۰۰ نسخه. ۲۸ صفحه. رنگی. ۱۴۰۰ ریال.

پروانه‌ها هم خانه دارند

آنها تمام خانه‌هاشان

در کاسه گل‌های وحشی است

اصلاً میان باغ و بستان

دشت و صحرا

پروانه بی خانه‌ای نیست.

کتاب خانه پروانه‌ها، مجموعه‌ای از اشعار و قطعات نیمایی و چهار پاره است. پیام اصلی شاعر، توجه به طبیعت و آمیزش آن با صنعت و شهرنشینی است.

بیدگاه:

در میان چهارده شعر کتاب، حال و هوای شعرهای «خانه پروانه‌ها، آرزو، گل و بلبل، گل‌فروشی و زندگی روشن» شبیه به هم است؛ همه در یک وزن و یک قالب (بحر رجز و قالب نیمایی) و به شکل طرح‌هایی کوتاه سروده شده‌اند که شاید از اتصال آنها می‌شد شعری یگانه درباره پروانه‌ها سرود. گویا این آثار با فاصله زمانی اندکی از یکدیگر، پدید آمده‌اند. مثلاً شعر ارائه شده در ابتدای این مطلب را با قطعه شعر زیر مقایسه کنید:

در شهر تهران

- در پایتخت دود و آهن -

یک گل‌فروشی باز کردند

از راه‌های دور و نزدیک

پروانه‌ها با شوق سوی گل‌فروشی

پرواز کردند

بقیه اشعار که به صورت پراکنده در کتاب آمده‌اند، شعرهایی مستقل به شمار می‌آیند.

گر به می خواهد ماهی بگیرد.

مترجم: حسین سیدی. تصویرگر: نیلوفر میرمحمدی. ویراستار: مینو کریم زاده. صفحه‌آرا: منیژه ونکی. گروه سنی: ب - ج. ناشر: کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان. تعداد: ۴۰۰۰۰ نسخه. ۳۲ صفحه. رنگی. ۱۵۰۰ ریال.

کتاب، مجموعه‌ای از یازده قصه است. قصه‌ها کوتاه و حاوی پیام‌هایی اخلاقی‌اند. برای نمونه، خلاصه قصه «گر به می خواهد ماهی بگیرد» را می‌خوانید:

گر به‌ای شاهد ماهیگیری مردی در کنار رودخانه است. او با این تصور که ماهیگیری کاری ساده است، دم خود را وارد آب می‌کند تا ماهی بگیرد، ولی ماهی بزرگی به دام او می‌افتد که بیرون کشیدن آن کار ساده‌ای نیست. ماهی بزرگ، گر به را به داخل رودخانه می‌کشاند و جان او به خطر می‌افتد. مرد ماهیگیر به کمک گر به می‌شتابد و او را نجات می‌دهد. در اینجا، نویسنده می‌گوید:

«با اینکه گر به نزدیک بود غرق شود، اما هنوز این موضوع را نفهمیده است. نمی‌بینی که همیشه بالای دیوار می‌نشیند و پلک‌هایش را تنگ می‌کند؛ چون دارد فکر می‌کند و از خود می‌پرسد: «چرا بعضی از کارها آسان به نظر می‌آید، اما وقتی می‌خواهیم انجام دهیم سخت است؟»

بیدگاه:

قصه‌های کتاب، شیرین، کوتاه، خواندنی و ساده‌اند. کل کتاب از هر نظر مناسب و خوب است.

حیدرزاده. صفحه‌آرا: مریم رحمتی اوهنی. ویراستار: سیروس طاهباز. گروه سنی: ج - د. ناشر: کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان. تعداد: ۲۰۰۰۰ نسخه. ۲۶ صفحه. دو رنگ. ۱۰۰۰ ریال.

این کتاب، مجموعه هشت قصه از سرزمین هند است. ما به خلاصه قصه میمون عیجو بسنده می‌کنیم:

میمونی در جنگل، کاری بهتر از این سراغ ندارد که عیبی در دیگر حیوانات پیدا کند و با بیان آن، حیوان بیچاره را در نظر دیگران خوار و خفیف کند. از نظر او، خرطوم فیل، چیزی جز عضوی دست و پاگیر نیست و شیر چنان ترسوست که حتی از صدای خودش هم می‌ترسد!

روزی، چند شکارچی به جنگل می‌آیند تا حیوانی را گرفته و به عنوان هدیه به میهمانشان بدهند. به

سراغ هر حیوانی که می‌روند، میمون سر می‌رسد و عیب و ایرادی از آن حیوان می‌گیرد و آنها را از شکار آن منصرف می‌کند. سرانجام، دیگر حیوانی باقی نمی‌ماند و شکارچی‌ها، خود میمون را می‌گیرند، زنجیر به گردنش می‌اندازند و او را برای میهمان خویشان می‌برند.

دیدگاه:

پیدا است که در انتخاب افسانه‌ها و قصه‌های این مجموعه، دقت و توجه بسیاری شده است. تمام قصه‌های کتاب، از چارچوبی محکم، نثری گویا و فضایی ملموس و یکدست برخوردارند. ترجمه متن، به حدی سلیس و روان است که ترجمه به نظر نمی‌آید.

کشش و جاذبه در همه جای کتاب دیده می‌شود. صمیمیت و سادگی ترجمه به همراه کشش داستانی، شخصیت پردازی مناسب، جمله بندی و

تصویرها هم زیبا و خوش آب و رنگاند.

تنها نکته منفی کتاب، چیزی است که به مخاطب می‌قبولاند: تو بچه‌ای، تو بلد نیستی، تو ناآگاهی، تو بی دست و پایی، دورنگر نیستی، دانا نیستی؛ باید فقط حرف بزرگترها را گوش کنی و فقط از راهی که گفته‌اند بروی!

تمام قصه‌های کتاب، در خدمت والدی ترسو، خودپرست و محافظه کار قرار می‌گیرند که مدام ناله نور شو، کور شو، بپر هیز و بترس سر می‌دهد. کودکی که خود به خود ترجیح می‌دهد به والدین خویش بچسبد، با خواندن این گونه کتابها قوه خلاقیت و ابتکار خود را به کلی از دست خواهد داد و همان طور که والد محافظه کارش می‌خواهد، راه بزرگترها را پیش گرفته، جلو می‌رود، زندگی می‌کند و می‌میرد، بی آنکه به دنیا آمدنش، زندگی کردنش و مردنش تأثیری در این دنیا داشته باشد.

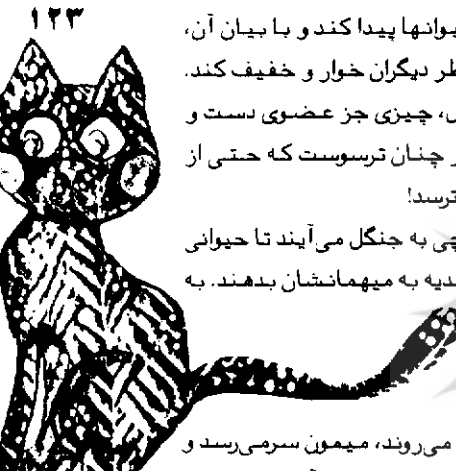
کسی منکر آن نیست که کودک به امر و نهی احتیاج دارد (بخصوص کودک امروز) ولی وقتی که این امر و نهی سراسر انبیاات یک مملکت را فرا بگیرد، در واقع جاهی بسیار وسیعتر از حق خود را اشغال کرده و تأثیری بسیار افراطی تر از حد خود باقی می‌گذارد. فرهنگ چینی یا ژاپنی این کتاب، مثل فرهنگ خود ما دارای این اشکال در برخورد با کودک است.

این گونه کتابها، راه را برای ورود فرهنگهای مهاجم صاف می‌کنند، چرا که کودک را نسبت به خود و سپس والدینی که او را این گونه بار آورده‌اند، بی اعتقاد و بی اعتماد می‌کنند. البته همه قصه‌های این کتاب دارای این اشکال نیست، ولی حرف اصلی این است که نویسندگان و مترجمان ما نباید تأثیر روانی آثارشان را از نظر دور بدارند.

به طور کلی این اثر، کتابی خوب و مناسب است.

بیگانگی در مزرعه

مترجم: خسرو شهریار. تصویرگر: پروین

رعایت قواعد نستوری، از ارزشهای این کتاب است. تصاویر کتاب، خوب، قوی، زیبا و کاملاً هماهنگ با حال و هوای قصه‌هاست، اما تصویر روی جلد، بسیار بد انتخاب شده است. آراستگی کتاب، با حرف‌چینی و صفحه‌بندی مناسب و متن عاری از غلط چاپی، تکمیل شده است.

زندگی زنانشویی را تجربه می‌کند و «بت» خواهر کوچکتر، می‌میرد. جو به خواستگاری «لوری» پاسخ منفی می‌دهد و لوری با خواهر کوچکتر او ازدواج می‌کند. جوزفین تنها می‌ماند ولی این تنهایی دیری نمی‌پاید و مرد زندگی او هم از راه می‌رسد.

بینگاه:

در پیش گفتار کتاب آمده است که این اثر از روی فیلم سینمایی آن نوشته شده است. این اشاره ما را متوجه می‌سازد که احتمالاً تغییرهای بسیاری در متن کتاب به نسبت متن اصلی، وجود دارد. در واقع، این تغییرها به طرز آشکار، کتاب را بسیار خلاصه‌تر از رمان اصلی «الکوت» کرده است. همچنین بیان این نکته ضروری است که کتاب، خلاصه‌ای از رمان زنان کوچک و قسمتهایی از جلد دوم آن به نام «همسران خوب» است.

این متن فشرده پر ماجرا، بر خلاف انتظار، شیرینی خود را از دست نداده، اما در آن از لطافت توصیف‌های طنز آلود «الکوت» خبری نیست.

داستان، اگر چه در قسمتهایی با اخلاق مسلمان ایرانی مطابقت ندارد، ولی با مطرح کردن رابطه‌ای نزدیک و دوستانه بین یک دختر و پسر، تصویری تازه از امکان برقراری رابطه‌ای سالم، در ذهن نوجوان ما می‌سازد؛ رابطه‌ای که برخلاف انتظار مخاطب، به ازدواج نمی‌انجامد. این نکته با توجه به پاکسی و صفای خاصی که دارد، یکی از نکات مثبت کتاب به نظر می‌رسد.

ماجراها، کشمکش‌ها و گره‌های داستانی کتاب، در عین سادگی و روزمرگی، بسیار جذابند و آن چنان زنده که گویی همین دیروز در گوشه‌ای از دنیای ما اتفاق افتاده‌اند. این در حالی است که از زمان انتشار متن اصلی، نزدیک به یک قرن و نیم می‌گذرد.

یکی از تفاوت‌های این کتاب با متن اصلی این است که نویسنده کتاب یکی از شخصیت‌های داستان است. به نظر می‌رسد که این تفاوت، کار را شیرین‌تر

آدم آهنی
نویسنده: تدهیوز. مترجم: دکتر سیدحبیب‌الله لژگی. تصویرگر: آندرو دیویسون. گروه سنی: د. ناشر: انجام کتاب. تعداد: ۵۰۰۰ نسخه. ۵۶ صفحه. ۱۰۰۰ ریال.

به نقد تفصیلی این کتاب در بخش «نقد» از همین شماره پژوهشنامه مراجعه کنید.

زنان کوچک
نویسنده: لوییزا می الکوت. ترجمه: امیر فخر داعی. طراح جلد: آرش برویشی. گروه سنی: د. ه. ناشر: صفی‌علیشاه. تعداد: ۵۰۰۰ نسخه. ۱۸۰ صفحه. ۳۷۵۰ ریال.

جوزفین مارج به همراه مادر و خواهرانش، در خانه‌ای قدیمی زندگی می‌کند. پدر به جنگ رفته و خانواده با مشکل فقر و تنهایی دست به گریبان است. جو و خواهرانش مشکلات زندگی را در شیرینی رویاها و شیطنت‌های بخت‌رانه خود حل می‌کنند و با وجود فقر مالی، باز هم به کمک همسایه‌های فقیرتر از خود می‌شتابند. زندگی، در گذر خود، آنها را از کوره راه‌های سفر، بیماری و برد، حسادت و ... می‌گذراند. پدر، پس از یک بیماری طولانی، به خانه برمی‌گردد. جو و یکی از خواهرانش پس از مشاجره‌ای سخت، باز به یکدیگر می‌پیوندند. دوستی جو و پسر همسایه (لوری) با گذشت زمان محکم‌تر می‌شود. «مگ»، خواهر بزرگتر، عشق و

کریمه است.

به طور کلی، کتاب را می‌توان به دلیل محتوای جذاب و قلم قدرتمند نویسنده، کتابی بسیار خوب به شمار آورد؛ حتی از چند غلط چاپی کوچک آن می‌توان چشم‌پوشی کرد، ولی باید اذعان داشت که روند خلاصه‌سازی متن اصلی برای نوشتن فیلمنامه‌ای قابل‌پسند و سپس نگارش مجدد آن براساس فیلمنامه، از کیفیت ادبی اثر کاسته است. البته می‌توان به مخاطب توصیه کرد که به جای خواندن این کتاب، ترجمه متن اصلی را مطالعه کند تا از آنچه که در این کتاب از او دریغ شده است، محروم نشود.

افسانه‌های ترکمن

گردآورنده، مترجم و بازنویس: عبدالرحمان دبه‌جی. تصویرگر: علی سهرابی. ویراستار: وحید امیری. گروه سنی: ج - د. ناشر: افق. تعداد: ۵۰۰۰ نسخه. ۱۱۲ صفحه. ۲۰۰۰ ریال.

کتاب، مجموعه ۲۰ افسانه از افسانه‌های قدیمی مردم ترکمن است که پیش از این، توسط انتشارات قابوس، در شهرستان گنبد کاووس و به زبان ترکمنی چاپ شده است.

یکی از این افسانه‌ها، سرگذشت یک شکارچی است که گنجشکی را شکار می‌کند. گنجشک از شکارچی خواهش می‌کند که آزارش کند تا در عوض، سه پند مهم به او بدهد. شکارچی می‌پذیرد و گنجشک می‌گوید: «اول آن که بر آنچه گذشت افسوس مخور، دوم اینکه، آنچه دور از تصور است باور مکن و پند سوم راهم وقتی آزاد شدم می‌گویم.» وقتی آزاد می‌شود، می‌گوید: «تو فریب مرا خوردی. در شکم من دو مشت جواهر است.»

شکارچی افسوس می‌خورد و گنجشک او را ملامت می‌کند که چرا پنندهای مرا نشنیدی و به چیزی که از دستت رفت، افسوس خوردی و سخن

محال را باور کردی. آن گاه پرواز می‌کند و می‌رود.

بینگاه:

افسانه‌ها، اگر چه در بسیاری موارد از ساختار داستانی متعارف و پرداخت کافی برخوردار نیستند، ولی به دلاهی، بسیار شیرین و پرجاذبه‌اند.

قصه‌های این مجموعه، نسبتاً خوب انتخاب شده‌اند. البته، با پرداختی دقیق‌تر می‌شد آنها را شیرین‌تر، جاذب‌تر و قابل‌فهم‌تر کرد تا مخاطبین را به شکلی گسترده‌تر در برگیرد و با گروه سنی مخاطب خود، ارتباطی عمیق‌تر ایجاد کند.

در برخی از افسانه‌ها به نظر می‌رسد که در انتخاب بهترین روایت، دقت نشده است. مثلاً در قصه گنجشک دانا، گنجشک وعده سه پند می‌دهد، اما دو پند می‌دهد و آزاد می‌شود. برای امتحان

شکارچی، حرفی می‌زند تا بفهمد دو پند داده شده را آموخته است یا نه. سپس، وقتی درمی‌یابد که شکارچی دو پند اول را نیاموخته، پرواز می‌کند و می‌رود. هیچ حرفی از پند سوم گفته نمی‌شود. در حالی که در روایتی دیگر از این ماجرا، گنجشک می‌گوید حال که تو دو پند اول را به گوش جان نشنیدی پند سوم را هم به تو نخواهم گفت و در واقع این عمل گنجشک، همان پند سوم اوست.

اندازه حروف، نوع پرداخت و شیوه نگارش این اثر، آن را برای گروه سنی «ج و د» معرفی می‌کند، ولی محتوای افسانه‌ها، بیشتر برای گروه‌های سنی پایین‌تر مناسب به نظر می‌رسد. اگر این افسانه‌ها برای گروه سنی پایین‌تری تنظیم شده بودند، شاید بسیار بجای‌تر بود.

شکل ظاهری، روی جلد بسیار زیبا، صفحه‌بندی مناسب و تصاویر نسبتاً خوب داخل کتاب، از این اثر کاری زیبا، مناسب و قابل‌توجه ساخته است؛ البته چند ایراد ویرایشی کوچک هم در کار مشاهده می‌شود.

قصه‌های شیرین مثنوی (۲ و ۱)

نویسنده: جعفر ابراهیمی (شاهد). گروه سنی: ج - د.
ناشر: پیدایش. تعداد: ۵۰۰۰ نسخه. هر جلد ۱۶۰
صفحه. تک رنگ. بهای هر جلد: ۲۵۰۰ ریال.

بیشتر حکایتهای این مجموعه، اگر چه برخلاف
روال داستانهای کنونی، بیانی مستقیم دارند، اما
جذاب و پندآموزند. حُسن سلیقه در صفحه آرایی
کتاب و سفید خوانی دقیق آن، از دیگر مزایای این
مجموعه‌اند؛ اما یکسانی شکلها و تکرار شدن طرح
جلدهای آن قبری ملال آور است.

بزرگ قندی و ماجرای تازه

نویسنده: شکوه قاسم‌نیا. تصویرگر: کریم نصر
گروه سنی: الف - ب. ناشر: پیدایش. تعداد: ۱۵۰۰۰
نسخه. ۲۴ صفحه. رنگی. ۱۵۰۰ ریال.

نویسنده این کتاب، قصه قدیمی بزرگقندی را
بازآفرینی کرده است. گرگ قصه این بار کمی ترسو
و محافظه کار است. او که قصد دارد در جنگل
زندگی کند، از ترس بزرگقندی، خانه‌اش را در آن
سوی جنگل می‌سازد. اتفاقاً، روزی از کنار خانه
بزرگقندی می‌گذرد. بچه‌ها، از پشت در او را با
ماندریشان اشتباه می‌گیرند و هر چه گرگ می‌گوید که
ماندر آنها نیست، بچه‌ها نمی‌پذیرند. گرگ، به ناچار

نویسنده، ۵۲ حکایت از حکایتهای مثنوی را در
دو جلد این مجموعه، بازنویسی کرده است. در این
قصه‌ها، برگردان شعرهای مثنوی، به زبانی ساده و
روان صورت گرفته و از آنها در موقعیت‌های
مناسب، استفاده شده است. چکیده‌ای از نخستین
حکایت جلد اول این مجموعه را با عنوان «مرد بقال و
طوطی» می‌خوانید:

بقالی، در بازار شهری مشغول کسب و کار است.
او طوطی سخنگویی دارد که علاوه بر سرگرم کردن
وی و جلب نظر مشتری‌ها، در غیاب او از دکان نیز
مراقبت می‌کند. روزی طوطی به هنگام پرواز در
دکان، ظرف روغن را می‌اندازد و می‌شکند و تمام
روغن آن را بر کف دکان می‌ریزد. بقال که از خسارت
وارده خشمگین می‌شود، با چوب بر سر طوطی
می‌زند. بر اثر این ضربه، پره‌های سر طوطی می‌ریزد
و پرندۀ بخت برگشته از آن پس، از سخن گفتن
خودداری می‌ورزد. پس از مدتی، یک روز که طوطی،
مردی بی‌مو را در مغازه می‌بیند، به سخن در می‌آید
و می‌پرسد: «آیا تو هم ظرف روغنی را شکسته‌ای که
موهای سرت ریخته است؟»

دیدگاه:

انتخاب داستانهایی زیبا از مثنوی و به نثر در
آوردن آنها، تلاشی است که بارها و بارها شاهد آن
بوده‌ایم. اما مجموعه حاضر، برتری‌هایی نسبت به
آثار مشابه خود دارد. نثر ساده و روان، ارائه معنی
واژه‌های سخت، استفاده از ابیات کلیدی مثنوی،
ارائه توضیحات لازم در خصوص برخی قصه‌ها و
استفاده از شعرهای شاعران دیگر (همچون ملک
الشعرای بهار) که هر یک به نوعی با مضمون
داستانها ارتباط دارد، نمونه‌هایی از مزیتهای این
مجموعه به شمار می‌آیند.

آش، به خانه گرگ می فرستد!

با این حال، نثر قصه روان و زیباست، اما گاهی، شکل جمله بندی نوشتاری در هم می ریزد و صورتی گفتاری به خود می گیرد:

«دست زن و بچه اش را گرفت و آمد به این جنگل.» [ص ۵] که صورت صحیح نوشتاری اش این است: (دست زن و بچه اش را گرفت و به این جنگل آمد.)

«رفته بود به صحرا.» [ص ۶] (به صحرا رفته بود.)

البته، نویسندگان به تفاوت این دو شیوه نگارش کاملاً آگاه است و در این قصه نیز، آگاهانه به این شیوه روی آورده است. احتمالاً هدف او نزدیک کردن نثر قصه به حالت «قصه گویی» بوده تا از این رهگذر، از خشکی نثر کتابی دور شود و فضایی صمیمی تر پدید آورد. اما باید پرسید که آیا این دو کتگی در نثر موجب اشکال نخواهد شد؟

نقاشیهای کتاب، زیبا و قوی است.

داستانهای تاریخی (۲۱)

نویسنده: محمود برآبادی. تصویرگر: احسان برآبادی. گروه سنی: ۳-۵ ه. ناشر: طرح و اجرای

در را می شکنند و وارد می شود. بچه ها از ترس پنهان می شوند، اما گرگ با طمع خود مبارزه می کند و از آنجا می رود. بچه ها که در خانه را باز می بینند، باز یگوشانه به جنگل می روند. مادر بچه ها برمی گردد و به گمان اینکه گرگ بچه هایش را خورده است، به جنگ با او می رود و شکمش را می درد، اما درون آن چیزی نمی یابد. بچه ها از جنگل برمی گردند و بز بزرگدی که از کار خود پشیمان شده است، شکم گرگ را می دوزد و برایش آش می پزد، اما باز هم بچه ها را از نزدیک شدن به گرگ برحذر می دارد.

دیدگاه:

نویسنده، کوشیده است تا با ارائه شکلی تازه از شخصیت های مطلقاً خوب یا مطلقاً بد - که در افسانه ها و قصه های قدیمی بسیار خوانده ایم - افسانه بز بزرگدی را بازآفرینی کند. پیام تازه این قصه، مدارا با دشمن و نوعی رابطه حسن همجواری و درک متقابل است. گرگ این قصه، بی آزار و محافظه کار است. اما بز بزرگدی با اقتدار عمل می کند و اگر چه تسلط کاملی بر گرگ دارد، به او ظلم نمی کند. بچه ها، همچون بچه های امروزی، قدرت و اختیارات بیشتری در مقایسه با بچه های روزگار قدیم دارند و در حصار خانه محدود نمی شوند. تفاوت دیگر این اثر با قصه اصلی، طنز آن است که گرچه در میانه قصه به جنگ و خشونت می گراید، اما خشونت هدایت شده و ملایم است که بدون تلفات، به نوعی تفاهم می انجامد. البته به نظر می رسد که تلاش نویسنده برای امروزی کردن قصه و دعوت خواننده به جایگزینی عقل و عاطفه به جای خشونت و دشمنی، در مواردی با استحکام منطق داستانی همراه نیست. مثلاً، اینکه بچه ها صدای پای گرگ را از پشت در بشنوند، کمی عجیب است. رو به رو شدن بچه ها با گرگ، می توانست شکل قابل قبول تری داشته باشد. همین طور در پایان قصه، مادر که می داند گرگ خطرناک است و بچه ها هم کمی باز یگوشاند، باز هم آنها را برای رساندن

کتاب. تعداد: ۵۰۰۰ نسخه. ۸۸ و ۹۶ صفحه. دو رنگ. هر جلد ۲۱۰۰ ریال.

به نقد تفصیلی این کتاب در بخش «نقد» از همین شماره پژوهشنامه مراجعه کنید.

می خواهیم نماز بخوانیم

طراح و نویسنده: سپیده خلیلی. تصویرگر: محمدحسین صلواتیان. ویراستار: مهدی حجوی. گروه سنی: الف. ناشر: افق. تعداد: ۱۰۰۰۰ نسخه. ۱۶ صفحه. رنگی. ۱۲۰۰ ریال.

این کتاب، شامل چهاره قصه واره همراه با تصاویر به هم پیوسته، برای آموزش نماز به خربسالان است. عنوانها عبارتند از: اذان، وضو، لباس نمازگزار، پوشش نمازگزار، مکان نمازگزار، قبله، نیت، تکبیره الاحرام، رکوع، سجده، خواب وضو را باطل می کند، ترتیب در نماز، سکوت در موقع نماز و نماز جماعت. در هر صفحه که به یکی از این عنوانها اختصاص دارد، چهار یا پنج تصویر به هم پیوسته طراحی شده است که در مجموع، قصه واره ای مستقل را بیان می کنند.

دیدگاه:

این کتاب، تجربه ای تازه در آموزش نماز به کودک است؛ بخصوص آن که کودک، بیشتر تصاویر را می خواند تا متن را. البته، تصاویر بدون متن گویا نیستند. موارد گفته شده در کتاب بسیار ساده اند و به احتمال زیاد بسیاری از بچه ها آنها را می دانند، ولی بی شک برای عده ای دیگر نیز قابل استفاده است. در پشت جلد کتاب آمده است که: «هدف این کتاب، ایجاد رغبت به نماز در کودکان پیش دبستانی است. از آنجا که نماز برای این گروه سنی واجب نیست، اصل بیشتر بر ایجاد علاقه و انگیزه بوده است تا آموزش کامل و دقیق.»

در موضوع تکبیره الاحرام، گفته می شود که زنان باید پشت مردان نماز بخوانند. آوردن این مطلب لزومی نداشت، زیرا این کار جزء واجبات نماز نیست و ممکن است که در ذهن کودک، ایجاد شبهه کند. با این حال در همین قسمت، نقاشی، تصویر زن را پشت سر مردان نقاشی نکرده است!

کتاب به دلیل تصاویر جالب و زیبا و نثر روان و ساده اش، برای گروه سنی «الف» مناسب به نظر می رسد. البته ممکن است که مطالب کتاب در مواردی به دلیل انتزاعی بودن برخی از موضوعها و نیز مجال اندک برای توضیح کافی، ثقیل به نظر آید، اما با توجه به اینکه واژه های کتاب، واژه های شنیداری بوده و توسط بزرگترها برای بچه ها خوانده می شوند، مشکلی پدید نخواهد آمد.

بهشت خانه ما بود (قصه های آیم و حوا)

نویسنده: فریبا کلهر. تصویرگر: محمدرضا لواسانی. صفحه آرا: سودابه صالحی. گروه سنی: ج - د. ناشر: دانه (صابرین). تعداد: ۵۰۰۰ نسخه. ۶۲ صفحه. نورنگ. ۲۵۰۰ ریال.

به نقد تفصیلی این کتاب در بخش «نقد» از همین شماره پژوهشنامه مراجعه کنید.